

สังเคราะห์ งานวิจัย

ฉบับเดือนพฤศจิกายน
ประจำปี 2563

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตานา คุณสุข
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สังเคราะห์วิจัยและพัฒนา มีบทสังเคราะห์งานวิจัยที่น่าสนใจ มาฝากผู้อ่านทุกท่าน.....

ฉบับนี้เป็นการวิจัย เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบชนิดของนกในพื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืช มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี” เป็นผลงานวิจัยของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตานา คุณสุข คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และ อาจารย์ ดร.พงษ์ชัย ดำรงโรจน์วัฒนา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีงบประมาณ 2560 ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมีแนวคิดมาจากการติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศนั้นมีความสำคัญต่อการวางแผนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งในพื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืช (หรือป่าปกปักทรัพยากร) ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สนองพระราชดำริโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (อพ.สธ.-มร.รพ.) ยิ่งขาดการศึกษาระยะยาว ทำให้คณะผู้วิจัยมีความประสงค์จะดำเนินการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความหลากหลายชนิดและการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของชนิดนกที่ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

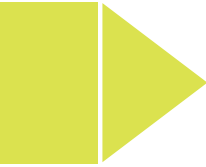
การศึกษาทำโดยใช้ข้อมูลการศึกษาก่อนหน้า 10 เดือน (ในปีงบประมาณ 2558) และศึกษาเพิ่มเติมรวม

ระยะเวลา 3 ปี (ตุลาคม 2557-กันยายน 2560) ทำการนับนก 13 จุด จุดละ 15 นาที และทำการถ่ายภาพนกเพื่อประกอบการจำแนกชนิด ผลการศึกษาพบนกทั้งสิ้น 32 วงศ์ 55 สกุล 74 ชนิด จัดเป็นนกประจำถิ่น

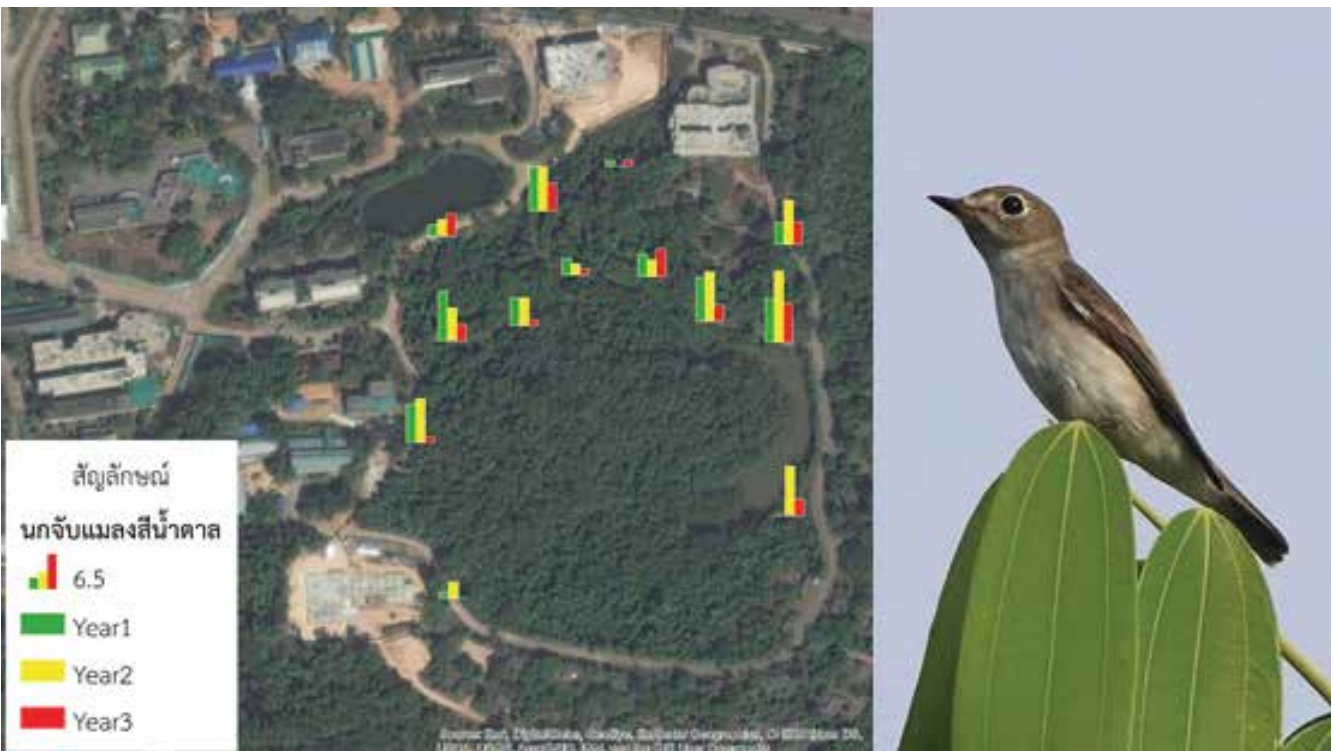
52 ชนิด (70.27%) นกอพยพ 18 ชนิด (24.32%) โดยพบว่าเริ่มเข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าตั้งแต่เดือนกันยายน และบางชนิด เช่น นกจับแมลงสีน้ำตาล ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าต่อเนื่องนานถึงเดือนพฤษภาคม นกอพยพผ่าน 3 ชนิด (4.05%) ได้แก่ นกกระเจี๊ยบหัวมงกุฎ นกจับแมลงตะโพกเหลือง และนกอีเสือลายเสือ และนกอพยพมาทำรังวางไข่ 1 ชนิด (1.35%) ได้แก่ นกแก้วแล้วอธรรมตา โดยพบได้ทั้ง 3 ปี และพบนกยางลายเสือซึ่งมีสถานภาพใกล้สูญคุกคาม โดยพบได้ทั้ง 3 ปีเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าจุดสำรวจแต่ละจุดพบนกได้แตกต่างกัน ไม่มีบริเวณใดพบนกได้เหมือนกันทุกชนิด แต่บริเวณย่อยที่ 7, 9, 11, 12 และ 13 พบว่ามีความคล้ายคลึงของชนิดนกที่พบสูง (มีค่าดัชนีความคล้ายคลึงสูงกว่า 0.8) สำหรับการเปลี่ยนแปลงของชนิดและจำนวนครั้ง (detection) ที่พบนก โดยภาพรวมพบว่าจำนวนชนิดที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยปีแรกพบนกรวม 66 ชนิด (32[±]4 ชนิด/เดือน) ปีที่ 2 พบเพิ่มเป็น 67 ชนิด (36[±]6 ชนิด/เดือน) และปีที่ 3

ลดลงเหลือ 60 ชนิด (30 ± 7 ชนิด/เดือน) เท่านี้ ในขณะที่จำนวนครั้งที่พบนก พบว่ามีค่าลดลงอย่างมากในปีที่ 3 โดยปีที่ 1 พบนกโดยรวม 862 ครั้ง (72 ± 16 ครั้ง/เดือน) ใกล้เคียงกับปีที่ 2 ที่พบนกโดยรวม 959 ครั้ง (80 ± 16 ครั้ง/เดือน) แต่ปีที่ 3 พบว่าจำนวนครั้งที่พบนกโดยรวมลดลงเหลือเพียง 687 ครั้ง (57 ± 17 ครั้ง/เดือน) ซึ่งคาดว่าเกิดจากการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ทางทิศเหนือและใต้ นอกจากนี้พบว่านกบางชนิดมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าเพียงครั้งเดียวตลอด 3 ปีที่ศึกษา เช่น นกพงตึกแต่นอกลาย นกกระจีตปากหนา นกจับแมลงสีคล้ำ เป็นต้น จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าจุดสำรวจที่ 5-8 สามารถพบนกได้มากกว่าบริเวณอื่นตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ศึกษา จึงเหมาะสำหรับเป็นจุดเรียนรู้และควรมีมาตรการอนุรักษ์พื้นที่บริเวณนี้เป็นพิเศษเพื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรมนก นอกจากนี้ ผลการศึกษาได้มีการนำไปจัดทำหนังสือ “ปกปักฯ รักรักษ์นก” เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยด้วย

นอกเหนือจากผลการวิจัยดังกล่าวแล้ว คณะผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาผลกระทบของการก่อสร้างในบริเวณพื้นที่โดยรอบป่าต่อการใช้ประโยชน์ของนกในพื้นที่ห้วยอมป่าแห่งนี้ โดยติดตามศึกษาต่อหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จเพิ่มเติมอย่างน้อย 2 ปี โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและการปรากฏของนก เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของห้วยอมป่าต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายของนกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างแผนที่ผลการศึกษาแสดงจำนวนครั้งที่พบนกและการเปลี่ยนแปลงจำนวนครั้งที่พบในแต่ละปี : ในภาพคือนกจับแมลงสีน้ำตาล (Asian Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica*) ซึ่งนกอพยพเข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ป่า สามารถพบได้บ่อยช่วงเดือนตุลาคมถึงเมษายนของทุกปี

ข้อมูลจาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตานา คณสุบ หัวหน้าโครงการวิจัย หมายเลขติดต่อ 097-2437360

ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อาจารย์ ดร.พงษ์ชัย ดำรงโรจน์วัฒนา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะวิจัย)